

จริยธรรมระบบการศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน*

อรรตพล อารยเชมกุล¹

สมใจ เดชบำรุง² สมบัติ เดชบำรุง³

(วันที่รับบทความ: 7 ตุลาคม 2568; วันแก้ไขบทความ: 4 พฤศจิกายน 2568; วันตอบรับบทความ: 17 พฤศจิกายน 2568)

บทคัดย่อ

จริยธรรมในระบบการศึกษาเป็นหัวใจสำคัญที่ช่วยกำหนดทิศทางและแนวทางในการควบคุม กำกับ และพัฒนาคุณภาพทางการศึกษาของสถาบัน โดยเฉพาะในสถาบันอุดมศึกษาเอกชนที่มีบทบาทสำคัญในการผลิตบัณฑิตให้กับสังคม แนวทางดังกล่าวจึงหมายถึง กระบวนการและกลไกเชิงระบบในการส่งเสริม กำกับดูแล และประเมินจริยธรรม ของผู้บริหาร คณาจารย์ บุคลากร และนักศึกษา เพื่อให้ทุกภาคส่วนในสถาบันปฏิบัติหน้าที่อย่างโปร่งใส มีความรับผิดชอบ และยึดมั่นในหลักคุณธรรม ดังนั้น การส่งเสริมและกำกับจริยธรรมของอาจารย์ บุคลากร และนักศึกษา จึงเป็นสิ่งจำเป็นในการสร้างบัณฑิตที่มีคุณธรรม จริยธรรม และความรับผิดชอบต่อสังคม บทความเรื่อง “จริยธรรมในระบบการศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน” จึงมุ่งเน้นศึกษาและวิเคราะห์บทบาทของจริยธรรมในระบบการศึกษาเอกชน โดยพิจารณามิติของผู้บริหาร คณาจารย์ นักศึกษา และองค์กร รวมถึงเสนอแนวทางการพัฒนาเชิงระบบ (Systemic Development Approach) เพื่อสร้างความโปร่งใส ความน่าเชื่อถือ และความยั่งยืนของสถาบันการศึกษา

ผลการวิเคราะห์ชี้ให้เห็นว่า การธำรงจริยธรรมในสถาบันอุดมศึกษาเอกชนไม่เพียงสร้างคุณภาพทางวิชาการ (Academic Quality) แต่ยังเสริมสร้างความไว้วางใจต่อสังคม (Social Trust) และช่วยกำหนดภาพลักษณ์ของมหาวิทยาลัยในระยะยาว (Long-term Institutional Image)

คำสำคัญ: จริยธรรม, จริยธรรมทางการศึกษา, สถาบันอุดมศึกษาเอกชน, การกำกับดูแลเชิงระบบ

*บทความวิชาการ คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์, 2568

¹ นักศึกษาปริญญาเอก, สาขาการบริหารการศึกษา คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์, E-mail: attaphola@sau.ac.th, (Corresponding Author)

² อาจารย์, หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์, E-mail: s.d.sardar@hotmail.com

³ อาจารย์, หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์, E-mail: sdj2499@gmail.com

Ethics in the Educational System of Private Higher Education Institutions**Attaphol Arayakemmakul¹**Somchai Dejbamrung² Sombat Dejbamrung³**(Received: October 7, 2025; Revised: November 4, 2025; Accepted: November 17, 2025)*

Abstract

Ethics in the educational system serves as a crucial foundation that determines the direction and approaches for controlling, supervising, and enhancing the quality of education within institutions. This is particularly significant for private higher education institutions, given their essential role in producing graduates for society. The systemic approach mentioned in this study refers to the structured processes and mechanisms that promote, monitor, and assess ethical conduct among administrators, faculty members, staff, and students, ensuring that all sectors within the institution perform their duties with transparency, accountability, and integrity. Consequently, promoting and regulating ethics among academic and administrative personnel, as well as students, is essential to cultivating graduates endowed with moral values, ethical awareness, and social responsibility. The article “Ethics in the Educational System of Private Higher Education Institutions” focuses on examining and analyzing the roles of ethics within private higher education, considering the dimensions of administration, faculty, students, and institutional governance. It also proposes a systemic development approach aimed at strengthening transparency, credibility, and sustainability within higher education institutions.

The analysis reveals that maintaining ethics in private higher education institutions not only enhances academic quality but also reinforces social trust and increases the long-term institutional image of universities.

Keywords: Ethics, Educational Ethics, Private Higher Education Institutions, Systemic Governance

^{*}The Article form Faculty of liberal Arts and Sciences, Southeast Asia University, 2025

¹ Student in Doctor of Educational Administration, Faculty of liberal Arts and Sciences, Southeast Asia University, E-mail: attaphola@sau.ac.th, (Corresponding Author)

² Lecture, Doctor of Philosophy Program, Faculty of liberal Arts and Sciences, Southeast Asia University, E-mail: s.d.sardar@hotmail.com

³ Lecture, Doctor of Philosophy Program, Faculty of liberal Arts and Sciences, Southeast Asia University, E-mail: sdj2499@gmail.com

บทนำ

ในปัจจุบันการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยีดำเนินไปอย่างรวดเร็ว ระบบอุดมศึกษาทั่วโลกต้องเผชิญกับความท้าทายใหม่ ๆ ทั้งในด้านคุณภาพ การแข่งขัน และความรับผิดชอบต่อสังคม โดยเฉพาะในประเทศไทย สถาบันอุดมศึกษาของรัฐบาลมักมีโครงสร้างการกำกับดูแลที่ชัดเจน มีระบบธรรมาภิบาลและการประเมินคุณภาพที่เข้มงวด ทำให้มีมาตรฐานและความโปร่งใสในการบริหารจัดการอยู่แล้ว แต่สถาบันอุดมศึกษาเอกชนก็มีบทบาทสำคัญในการขยายโอกาสทางการศึกษาและตอบสนองความต้องการของตลาดแรงงานเช่นกัน ทำให้การเติบโตอย่างรวดเร็วของสถาบันเอกชนได้ก่อให้เกิดปัญหาเชิงจริยธรรมที่ควรได้รับการพิจารณาอย่างจริงจัง และสภาพปัจจุบันของระบบอุดมศึกษาไทยจึงเป็นตัวสะท้อนถึงการแข่งขันกันอย่างสูงระหว่างสถาบัน ทั้งในด้านจำนวนผู้เรียน ชื่อเสียงทางวิชาการ การจัดอันดับ และผลลัพธ์ทางเศรษฐกิจ ทำให้บางสถาบันอาจมุ่งเน้น “ผลประโยชน์ทางธุรกิจ” มากกว่าการธำรงคุณค่าทางวิชาการและจริยธรรม (OECD, 2020) เช่น การละเมิดจรรยาบรรณทางวิชาการ การปลอมแปลงข้อมูลการวิจัย การบริหารงานโดยขาดความโปร่งใส ซึ่งเป็นปัญหาที่พบได้บ่อย

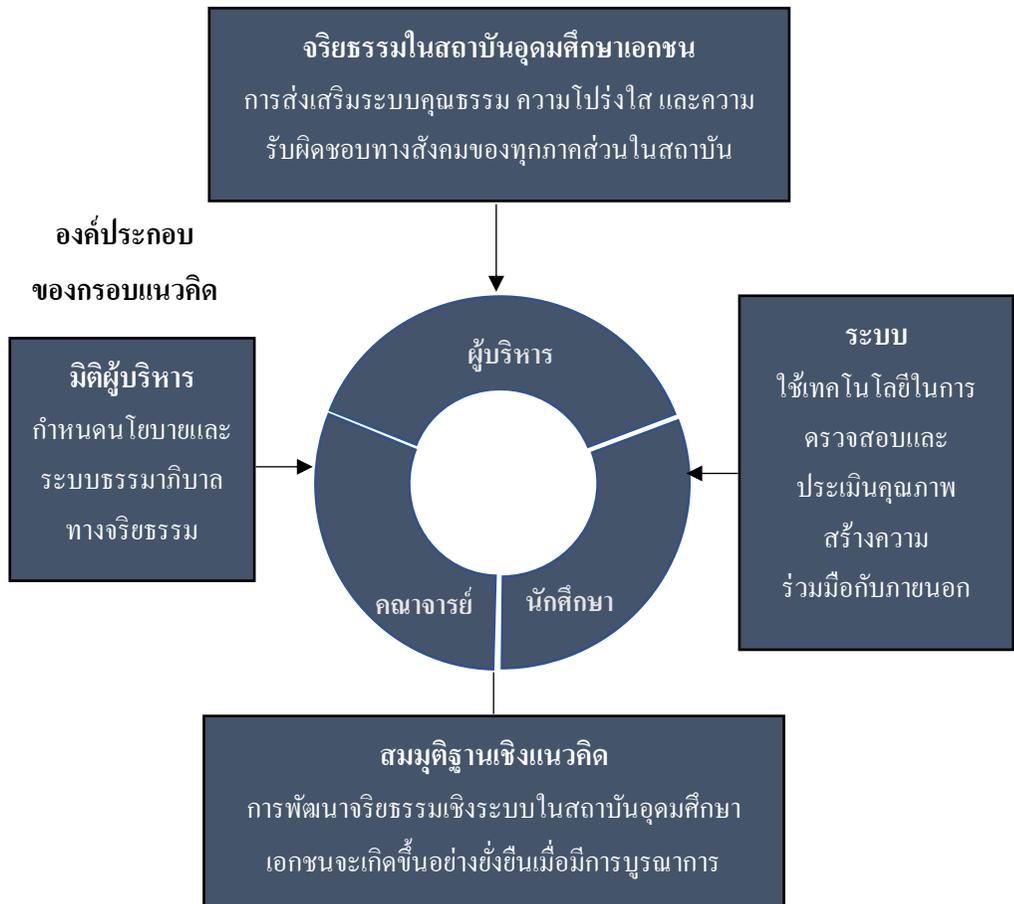
ดังนั้น การธำรงรักษา “จริยธรรมในระบบอุดมศึกษา” จึงไม่เพียงเป็นประเด็นทางคุณธรรมเท่านั้น แต่ยังเกี่ยวข้องโดยตรงกับคุณภาพของบัณฑิต ความน่าเชื่อถือของสถาบัน และความไว้วางใจจากสังคม การสร้างจริยธรรมในองค์กรอุดมศึกษาเอกชนจึงควรเป็นกระบวนการพัฒนาอย่างเป็นระบบและยั่งยืน (Muangkaew, 2020) โดยมุ่งสร้างบุคลากรที่มีทั้งความรู้และคุณธรรม เพื่อให้สถาบันสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมีความรับผิดชอบต่อสังคมในระยะยาว การศึกษาในระดับอุดมศึกษา (*Higher Education*) ถือเป็นกลไกสำคัญที่ขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ที่มีบทบาทในการขยายโอกาสทางการศึกษาให้เข้าถึงกลุ่มผู้เรียนที่หลากหลายมากขึ้น (Altbach and Knight, 2007)

จริยธรรมในระบบการศึกษาเป็นหัวใจสำคัญที่กำหนดทิศทางและคุณภาพของการจัดการศึกษา การธำรงจริยธรรมในสถาบันการศึกษาไม่เพียงเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติทางวิชาการเท่านั้น แต่ยังเกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบต่อสังคม (Social Responsibility) การสร้างความโปร่งใส (Transparency) และความน่าเชื่อถือ (Credibility) ของสถาบันอย่างยั่งยืน (Sustainability) (UNESCO, 2021; OECD, 2020) โดยเฉพาะอย่างยิ่งใน สถาบันอุดมศึกษาเอกชน ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการผลิตบัณฑิต (Graduates) ให้กับตลาดแรงงานและสังคม (Bunthit, 2018) การบริหารจัดการในสถาบันเอกชนจำเป็นต้องเผชิญกับความท้าทายหลายด้าน เช่น การแข่งขันเชิงธุรกิจ (Business Competition) การรักษามาตรฐานทางวิชาการ (Academic Standards) และการควบคุมคุณภาพการศึกษา (Quality Assurance) (Chandpen, 2021; Office for National Education Standards and Quality Assessment, 2020) บทความนี้มุ่งศึกษาบทบาทของจริยธรรมในระบบการศึกษาเอกชน

โดยพิจารณาในมิติผู้บริหาร (Administrators) คณาจารย์ (Faculty) นักศึกษา (Students) และองค์กร (Institution) เพื่อวิเคราะห์บทบาทของจริยธรรมต่อการบริหารจัดการและการเรียนการสอน อีกทั้งเสนอแนวทางพัฒนาเชิงระบบ (Systematic Development Strategies) เพื่อสร้างความโปร่งใส ความน่าเชื่อถือ และความยั่งยืนของสถาบัน (Beare and Slaughter, 1993; Davies and Mangan, 2007)

การธำรงจริยธรรมในสถาบันอุดมศึกษาเอกชนมีผลต่อการสร้างคุณภาพทางวิชาการ (Academic Quality) การเสริมสร้างความไว้วางใจต่อสังคม และช่วยกำหนดภาพลักษณ์ของมหาวิทยาลัย (University Image) ในระยะยาว การวิเคราะห์เชิงลึกถึงบทบาทและความสำคัญของจริยธรรมจึงเป็นสิ่งจำเป็น เพื่อให้เกิดกรอบแนวคิดที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้จริงในสถาบันอุดมศึกษาเอกชนได้ (Steneck, 2006)

กรอบแนวคิดการพัฒนาจริยธรรมเชิงระบบ ในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน

การพัฒนาจริยธรรมเชิงระบบในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน จะเกิดขึ้นได้เมื่อมีการบูรณาการระหว่างนโยบายสถาบัน การจัดการเรียนการสอน การมีส่วนร่วมของนักศึกษา และระบบกำกับตรวจสอบที่เชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบและโปร่งใสนั่นเอง

เนื้อเรื่อง

จริยธรรม (Ethics) หมายถึงสิ่งที่พึงประพฤติปฏิบัติ มีพฤติกรรมที่พึงปรารถนาซึ่งสังคมเป็นหลักหรือกรอบที่ทุกคนกำหนดไว้ เป็นแนวปฏิบัติสำหรับสังคมเพื่อให้เกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อย สวยงาม เกิดความสงบร่มเย็นเป็นสุข เกิดความรักสามัคคี เกิดความอบอุ่นมั่นคงและปลอดภัยในการดำรงชีวิต เช่น ศีลธรรม กฎหมายธรรมเนียม ประเพณี เป็นต้น (Office of the Education Council, 2007) ดังนั้นจริยธรรมในสถาบันอุดมศึกษาเอกชนมีบทบาทสำคัญต่อการบริหารจัดการและการเรียนการสอน โดยสามารถพิจารณาในมิติหลัก ๆ ดังนี้

บทบาทจริยธรรมผู้บริหาร ผู้บริหารถือเป็นผู้นำทิศทางขององค์กร ย่อมต้องมีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเชิงจริยธรรม (Transformational Leadership) จึงเป็นสิ่งจำเป็นที่ผู้บริหารต้องเป็นต้นแบบที่ยึดมั่นในความซื่อสัตย์ โปร่งใส และความยุติธรรม (Northouse, 2021) เช่น งานวิจัยของ Rattananda (2024) ยังชี้ว่าปัจจัยด้านการพัฒนาจริยธรรม (Ethical Development) และ บรรทัดฐานทางจริยธรรม (Ethical Norms) ของผู้บริหารระดับสูง มีผลโดยตรงต่อคุณภาพการศึกษาในมหาวิทยาลัยเอกชนไทย เนื่องจากช่วยเสริมความไว้วางใจและสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนการสอน มีหน้าที่วางกรอบนโยบายด้านจริยธรรมและธรรมาภิบาล (Good Governance) รวมถึงสร้างวัฒนธรรมองค์กร (Organizational Culture) ที่โปร่งใสและมีความรับผิดชอบต่องสังคม (UNESCO, 2021) กำกับดูแลกระบวนการเรียนการสอนและการบริหารเชิงธุรกิจต้องเป็นไปอย่างเป็นธรรมและสอดคล้องกับมาตรฐานวิชาการ (Academic Standards) (OECD, 2020) โดยอาจจัดตั้งคณะกรรมการจริยธรรม (Ethics Committee) เพื่อตรวจสอบการทำงานและแก้ไขปัญหาการทุจริตทางวิชาการ รวมถึงการจัดอบรมด้านจริยธรรมให้กับคณาจารย์และบุคลากร ดังนั้นบทบาทจริยธรรมของผู้บริหาร (Ethical Leadership) มีความสำคัญในการสร้าง “วัฒนธรรมจริยธรรม” (Ethical Culture) ผ่านการเป็นแบบอย่าง (Role Model) และกำหนดนโยบายที่โปร่งใส ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการจัดสรรงบประมาณอย่างตรวจสอบได้ การแต่งตั้งบุคลากรตามคุณสมบัติที่แท้จริง และการบริหารที่ยึดหลักธรรมาภิบาล (Good Governance in Higher Education) (OECD, 2020)

บทบาทจริยธรรมคณาจารย์มีความสำคัญในการถ่ายทอดทั้งความรู้และคุณธรรม ดังนั้นจึงควรรักษามาตรฐานของการประเมินเชิงจริยธรรม (Ethical Appraisals) ไม่ว่าจะเป็นการให้เกรดอย่างเป็นธรรม การวิจัยอย่างซื่อสัตย์ หรือการปฏิบัติต่อนักศึกษาโดยไม่เลือกปฏิบัติ (Intasara, 2019; Thongchana and Thummachote, 2023) ดังนั้นการสอนและการประเมินผลควรเป็นไปอย่างยุติธรรม (Fair Assessment) และสร้างความตระหนักด้านความรับผิดชอบต่อสังคมให้แก่นักศึกษา (Student Social Responsibility) นอกจากนี้ การทำวิจัยและการเผยแพร่ผลงานทางวิชาการต้องยึดหลักซื่อสัตย์และโปร่งใส (Integrity & Transparency) (Steneck, 2006) และบุคลากรสายสนับสนุนก็ต้องมีการจัดการตนเองอย่างมีจริยธรรม

(Personal Management) เช่น การเก็บรักษาข้อมูลนักศึกษาอย่างปลอดภัยและโปร่งใส โดยสรุปบทบาทจริยธรรมของคณาจารย์ (Academic Ethics) ถือเป็นกลไกหลักในการปลูกฝังคุณธรรมให้กับผู้เรียน แต่ในบางสถาบันอาจพบปัญหาการให้คะแนนอย่างลำเอียง การรับของขวัญจากนักศึกษา หรือการใช้ผลงานนักศึกษาโดยไม่อ้างอิง (Steneck, 2006) เช่น สหรัฐอเมริกา มหาวิทยาลัยมักมี “Faculty Code of Ethics” และระบบร้องเรียนแบบไม่เปิดเผยตัวตน (Anonymous Reporting) เพื่อรักษามาตรฐานความโปร่งใสทางวิชาการ

บทบาทจริยธรรมของนักศึกษาไม่เพียงเป็นผู้รับการศึกษาเท่านั้น แต่ยังเป็นผู้ร่วมสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ การปลูกฝังคุณธรรม เช่น ความซื่อสัตย์ในการสอบ ความรับผิดชอบต่องานวิชาการ และการมีจิตอาสา ล้วนเป็นการพัฒนาในเชิงการพัฒนาจริยธรรม (Ethical Development) ของผู้เรียน (Kohlberg, 1984; Almutairi, 2022) การมีอาจารย์และสภาพแวดล้อมที่กำกับด้วยบรรทัดฐานทางจริยธรรม ช่วยให้นักศึกษาเรียนรู้ที่จะเป็นผู้ใหญ่ที่รับผิดชอบต่อสังคมมากขึ้น ด้วยการมีจิตสำนึกต่อสังคม (Bunthit, 2018) ดังนั้นจริยธรรมของนักศึกษา (Student Integrity) ในสถาบันเอกชนบางแห่งอาจเผชิญแรงกดดันจากผลการเรียนและการแข่งขัน ทำให้เกิดการทุจริตทางวิชาการ (Academic Misconduct) เช่น การลอกงาน การจ้างทำวิทยานิพนธ์ จึงอาจออกแนวปฏิบัติ “Ethics Policy” เพื่อส่งเสริมการปฏิบัติอย่างมีจริยธรรม

บทบาทจริยธรรมขององค์กรคือสถาบันอุดมศึกษาเอกชนควรสร้างระบบธรรมาภิบาลที่ครอบคลุมทุกด้านของการบริหารและการเรียนการสอน การจัดระบบตรวจสอบคุณภาพภายใน (Internal Quality Assurance, IQA) และภายนอก (External Quality Assessment, EQA) ซึ่งมีส่วนสำคัญในการกำกับดูแลความโปร่งใสและรักษามาตรฐานการศึกษา (Office for National Education Standards and Quality Assessment, 2020; OECD, 2020) และสถาบันอุดมศึกษาเอกชนจำเป็นต้องพัฒนาระบบคุณธรรมของสถาบัน (Institutional Ethics) เช่น การมีกลไกประเมินเชิงจริยธรรมที่โปร่งใส และการกำหนดนโยบายที่สะท้อนถึงบรรทัดฐานทางจริยธรรมของมหาวิทยาลัย เพื่อให้ทุกฝ่ายในองค์กรมีมาตรฐานเดียวกัน (Office of the Higher Education Commission, 2020) งานวิจัยของ Nunticha, Pongwirithon and Siyaphat (2024) ยังพบว่าการมีวัฒนธรรมองค์กรที่ส่งเสริมคุณธรรมและระบบควบคุมภายในที่ดี จะช่วยเสริมสร้างผลลัพธ์เชิงปฏิบัติการของมหาวิทยาลัยเอกชนไทย เช่น งานวิจัยของ Vipatchananont (2022) ศึกษาการพัฒนาแบบจำลองการประเมินผลการปฏิบัติงานของอาจารย์ในมหาวิทยาลัยเอกชน พบว่าการประเมินผลที่โปร่งใสและยุติธรรมช่วยเสริมสร้างจริยธรรมวิชาชีพและความรับผิดชอบของอาจารย์ ดังนั้นระบบธรรมาภิบาลขององค์กร (Institutional Governance) ในสถาบันอุดมศึกษาเอกชนควรยึดหลัก ความโปร่งใส (Transparency), ความรับผิดชอบ (Accountability) และ การตรวจสอบได้ (Auditability) (Davies

and Mangan, 2007) การขาดระบบตรวจสอบภายในที่เข้มงวดอาจนำไปสู่การใช้จ่ายงบประมาณโดยไม่ผ่านการตรวจสอบ หรือการจัดซื้อจัดจ้างที่ไม่เป็นธรรม ซึ่งกระทบต่อความน่าเชื่อถือในระดับองค์กร

ความท้าทายและปัญหาในการธำรงจริยธรรม (Challenges in Maintaining Ethics)

แม้ว่าสถาบันอุดมศึกษาเอกชนจะตระหนักถึงความสำคัญของจริยธรรม แต่ในทางปฏิบัติยังคงเผชิญกับความท้าทายหลายด้านที่อาจส่งผลกระทบต่อความโปร่งใสและความน่าเชื่อถือของสถาบัน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการแข่งขันเชิงธุรกิจ(Business Competition) มหาวิทยาลัยเอกชนต้องแข่งขันเพื่อดึงดูดนักศึกษา (Student Recruitment) อาจทำให้เกิดแรงกดดันเป็นผลให้ลดมาตรฐานการรับนักศึกษา (Admission Standards) หรือปรับหลักสูตรเพื่อดึงดูดตลาดแรงงานโดยไม่สอดคล้องกับมาตรฐานทางวิชาการ (Academic Standards) (Chandpen, 2021) อีกทั้งยังต้องรักษามาตรฐานและคุณภาพการศึกษา(Maintaining Standards and Educational Quality) ดังนั้นการประเมินคุณภาพภายใน (Internal Quality Assurance, IQA) และภายนอก (External Quality Assessment, EQA) (Office for National Education Standards and Quality Assessment, 2020) เป็นสิ่งสำคัญเพื่อควบคุมมาตรฐานทางวิชาการ ดังนั้นการขาดการกำกับดูแลที่เข้มงวดอาจนำไปสู่ปัญหาการประเมินที่ไม่ตรงตามความเป็นจริง และลดความน่าเชื่อถือของสถาบัน (Beare and Slaughter, 1993) สุดท้ายเป็นปัญหาการทุจริตทางวิชาการ(Academic Misconduct) หรือจะเรียกว่าการทุจริตทางวิชาการในสถาบันเอกชน เช่น การลอกงานและการใช้ AI อย่างไม่เหมาะสม (Plagiarism & AI Misuse) หรือลักษณะที่นักศึกษาอาจใช้เทคโนโลยีในการสร้างงานโดยไม่ได้อ้างอิง คัดลอกผลงานผู้อื่น และการประเมินที่ไม่ยุติธรรม (Unfair Assessment) โดยเกิดจากความลำเอียงของคณาจารย์หรือความกดดันด้านธุรกิจต่าง ๆ รวมถึงการบริหารจัดการทรัพยากรไม่โปร่งใส (Non-transparent Resource Management) เช่น การใช้จ่ายงบประมาณหรือการจัดซื้อจัดจ้างโดยไม่ผ่านการตรวจสอบจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น (Bunthit, 2018) ผลกระทบของความท้าทายเหล่านี้(Impact of Challenges) หากสถาบันไม่สามารถควบคุมและจัดการปัญหาด้านจริยธรรมได้ จะส่งผลกระทบต่อความน่าเชื่อถือของสถาบัน (Institutional Credibility) ความไว้วางใจของสังคมและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder Trust) รวมถึงคุณภาพบัณฑิตและมาตรฐานวิชาการ (Graduate Quality & Academic Standards) (Davies and Mangan, 2007) ดังนั้นการรับมือกับความท้าทายเหล่านี้จำเป็นต้องใช้ กลยุทธ์เชิงระบบ (Systemic Strategies) เช่น การกำหนดนโยบายด้านจริยธรรมอย่างชัดเจน การจัดอบรมพัฒนาจริยธรรม การติดตามประเมินผล และการบูรณาการเทคโนโลยี (Technology Integration) เพื่อสนับสนุนความโปร่งใสและการตรวจสอบ

กล่าวได้ว่าความท้าทายด้านจริยธรรมของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนเป็นปัญหาซับซ้อนที่มีความเกี่ยวข้องกับด้านเศรษฐกิจ สังคม และการบริหารจัดการ สาเหตุหลักมาจากแรงกดดันเชิงธุรกิจ การขาดกลไกกำกับดูแลที่โปร่งใส และพฤติกรรมที่ละเมิดจรรยาบรรณทางวิชาการ การรับมือกับความท้าทาย

เหล่านี้จึงต้องใช้กลยุทธ์เชิงระบบ (Systemic Strategies) ที่บูรณาการทั้งนโยบาย การอบรม การตรวจสอบ และเทคโนโลยี เพื่อสร้างวัฒนธรรมองค์กรแห่งคุณธรรมอย่างยั่งยืนเพื่อธำรงไว้ซึ่งความน่าเชื่อถือของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในระยะยาว

แนวทางการพัฒนาเชิงระบบ(Systematic Development Strategies)

เพื่อให้สถาบันอุดมศึกษาเอกชนสามารถธำรงจริยธรรม (Ethics) ได้อย่างยั่งยืน จำเป็นต้องมีการพัฒนาเชิงระบบ (Systematic Development) ที่ครอบคลุมทั้ง ผู้บริหาร (Administrators), คณาจารย์ (Faculty), นักศึกษา (Students) และ องค์กร (Institution) โดยมีแนวทางสำคัญ คือการกำหนดนโยบายจริยธรรมและ ธรรมาภิบาล(Establishing Ethics and Governance Policies) จัดทำนโยบายด้านจริยธรรมที่ชัดเจนและ เผยแพร่ต่อผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย (Chandpen, 2021) จัดตั้งคณะกรรมการจริยธรรม (Ethics Committee) ประกอบด้วย (1) คณะทำงานศึกษาวิเคราะห์การดำเนินการด้านจริยธรรมของบุคลากรและผู้เรียนของ มหาวิทยาลัย (2) คณะทำงานพิจารณากำหนดแนวปฏิบัติในการดำเนินการ เรื่องร้องเรียนด้านจริยธรรม (3) คณะทำงานกลั่นกรองเรื่องร้องเรียน (4) คณะอนุกรรมการส่งเสริมจริยธรรม แก่บุคลากรและผู้เรียน ของมหาวิทยาลัย และ (5) คณะอนุกรรมการติดตาม กำกับดูแล และประเมินผลการ ดำเนินการด้าน จริยธรรมของมหาวิทยาลัย เพื่อเป็นกลไกและเครื่องมือที่จะช่วยให้การดำเนินงานของคณะกรรมการฯ เป็นไปอย่างครบถ้วน ถูกต้อง และมีประสิทธิภาพในการตรวจสอบและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น “ว่าด้วย ประมวลจริยธรรมและธรรมาภิบาลฯ พ.ศ. 2565”(Walailak University Committee on Ethics and Good Governance Protection, 2023) การบูรณาการจริยธรรมในการเรียนการสอน(Integrating Ethics into Teaching and Learning) โดยนำหลักจริยธรรมและความรับผิดชอบต่อสังคม (Social Responsibility) เข้าสู่หลักสูตร และกิจกรรมเสริมหลักสูตร (UNESCO, 2021) พร้อมส่งเสริมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (Active Learning) ที่เน้นการตัดสินใจอย่างมีคุณธรรม อีกทั้งยังต้องสร้างวัฒนธรรมองค์กรโปร่งใส(Fostering a Transparent Organizational Culture) เพื่อส่งเสริมการสื่อสารอย่างเปิดเผย (Open Communication) และประชาสัมพันธ์ ผลการประเมินคุณภาพและการดำเนินงานของสถาบันให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียรับทราบ รวมถึงการใช้ เทคโนโลยีสนับสนุนการตรวจสอบและประเมินคุณภาพ(Utilizing Technology for Monitoring and Quality Assurance) ควรใช้ระบบฐานข้อมูลและโปรแกรมตรวจสอบผลงานวิชาการเพื่อลดการทุจริต (Plagiarism Detection Software) โดยบูรณาการระบบการติดตามและประเมินผล (Monitoring & Evaluation System) ท้ายสุดเป็นการสร้างความร่วมมือกับองค์กรภายนอก(Collaboration with External Organizations) เพื่อแลกเปลี่ยนแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practices) ในการเข้าร่วมเครือข่ายการประกันคุณภาพ (Quality Assurance Networks) เพื่อเสริมสร้างมาตรฐานสากล (OECD, 2020)

ตารางที่ 1 แนวทางพัฒนาจริยธรรมเชิงระบบในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน

มิติ	แนวทางปฏิบัติ	ผลลัพธ์ที่คาดหวัง
ผู้บริหาร	กำหนดนโยบายจริยธรรม, จัดตั้งคณะกรรมการจริยธรรม	การบริหารโปร่งใส, ลดความเสี่ยงการทุจริต
คณาจารย์	บูรณาการจริยธรรมในหลักสูตรและกิจกรรม	นักศึกษามีคุณธรรม, การเรียนการสอนยุติธรรม
นักศึกษา	ปฏิบัติตามหลักจริยธรรมทางวิชาการ	บัณฑิตซื่อสัตย์, มีความรับผิดชอบต่อสังคม
องค์กร	ใช้เทคโนโลยีตรวจสอบและประเมินคุณภาพ, สร้างความร่วมมือภายนอก	มาตรฐานการศึกษาเป็นที่ยอมรับ, ความโปร่งใสสูง

ดังนั้นตารางนี้สะท้อนให้เห็นว่า การพัฒนาจริยธรรมเชิงระบบต้องดำเนินควบคู่กันในทุกมิติ ตั้งแต่การกำหนดนโยบาย การปฏิบัติในหลักสูตร การปฏิบัติตามจริยธรรมของนักศึกษา จนถึงการสร้างกลไกตรวจสอบและความร่วมมือขององค์กร ทั้งหมดนี้ล้วนมีผลเชื่อมโยงกันเพื่อสร้างสถาบันอุดมศึกษาที่มีคุณธรรม โปร่งใส และยั่งยืน

แนวคิดการพัฒนาจริยธรรมบุคลากรในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน (Muangkaew, 2020)

1. สถาบันอุดมศึกษา เช่น มหาวิทยาลัยในฐานะองค์กรต้นแบบ (University as a Role Model) มหาวิทยาลัยเอกชนถือเป็นองค์กรทางวิชาการที่มีบทบาทสำคัญในสังคม ไม่เพียงแต่ทำหน้าที่จัดการเรียนการสอน แต่ยังเป็นต้นแบบด้านการบริหารวิชาการ การวิจัย และการผลิตกำลังคนคุณภาพ เพื่อป้อนสู่ตลาดแรงงานและสังคม ในยุคที่โลกเผชิญกับการแข่งขันสูง ความเป็นเลิศทางวิชาการและความน่าเชื่อถือทางจริยธรรมจึงเป็นสิ่งที่มหาวิทยาลัยต้องธำรงไว้ หากมหาวิทยาลัยสามารถสร้างบุคลากรที่มีทั้งความรู้และคุณธรรม ก็จะทำให้เกิดภาพลักษณ์ที่ดีและเป็นที่ยอมรับในระดับชาติและนานาชาติ (OECD, 2020)

2. การฝึกอบรมและพัฒนาบุคลากรทั้งสายวิชาการและสายสนับสนุน (Academic & Non-academic Staff Development) การพัฒนาจริยธรรมควรเป็นส่วนหนึ่งของ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงระบบ โดยเฉพาะการจัดโครงการอบรมหรือปฐมนิเทศบุคลากรก่อนเข้าปฏิบัติงานจริง เพื่อให้บุคลากรทุกคนตระหนักถึง บทบาท หน้าที่ ความรับผิดชอบ และจรรยาบรรณวิชาชีพ โดยเน้นคุณค่า 4 ประการ ได้แก่

2.1 การเคารพผู้อื่นและสังคม เช่น เคารพสิทธิ ความคิด และความแตกต่างหลากหลาย

2.2 ความรับผิดชอบ เช่น ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์ ตรงต่อเวลา และยึดมั่นในพันธกิจ

ของสถาบัน

2.3 ความเอื้ออาทรและห่วงใย เช่น ส่งเสริมวัฒนธรรมการช่วยเหลือเกื้อกูลและการทำงานเป็นทีม

2.4 ความเป็นพลเมืองที่ดี เช่น มีจิตสำนึกต่อสังคม เคารพกฎหมาย และมีส่วนร่วมในการพัฒนาส่วนรวม

การบ่มเพาะคุณค่าเหล่านี้ทำให้มหาวิทยาลัยกลายเป็น สังคมแห่งคุณค่า (Values-based Society) และสังคมแห่งคุณธรรม (Integrity-based Community) (Beare and Slaughter, 1993)

3. ระบบการยกย่องและสร้างแรงจูงใจ (Recognition & Motivation System) การสร้างวัฒนธรรมจริยธรรมไม่ควรเป็นเพียงการกำหนดคน โขบายหรือการอบรมเท่านั้น แต่ต้องมี กลไกการยกย่องและให้รางวัล สำหรับบุคลากรที่ปฏิบัติตนตามหลักจริยธรรมและจรรยาบรรณอย่างต่อเนื่อง เช่น การมอบรางวัล “บุคลากรต้นแบบด้านจริยธรรม” (Ethical Role Model) การประกาศเกียรติคุณในงานประชุมมหาวิทยาลัย หรือเว็บไซต์ทางการ การให้สิทธิพิเศษ เช่น ทุนการศึกษาต่อ, ทุนวิจัย, หรือการสนับสนุนตำแหน่งทางวิชาการ (Chandpen, 2021) ระบบนี้จะทำให้บุคลากรเห็นคุณค่าของการยึดมั่นในคุณธรรม และส่งผลให้เกิด แรงบันดาลใจในการรักษามาตรฐานด้านจริยธรรมในระยะยาว ดังนั้นการพัฒนาจริยธรรมบุคลากรในมหาวิทยาลัยเอกชนจึงต้องดำเนินไปอย่างครบวงจร ตั้งแต่การสร้างมหาวิทยาลัยเป็นต้นแบบด้านจริยธรรมหรือคุณธรรม

การจัดอบรมเชิงระบบที่ครอบคลุมทั้งสายวิชาการและสายสนับสนุน การบ่มเพาะคุณค่า 4 ประการ ความเคารพ, ความรับผิดชอบ, ความเอื้ออาทร/การเอาใจใส่, ความเป็นพลเมืองที่ดี (Respect, Responsibility, Caring, Citizenship) จนถึงการสร้างกลไกการยกย่องบุคลากรผู้มีจริยธรรม เพื่อให้มหาวิทยาลัยเป็น องค์กรคุณธรรมต้นแบบ (Ethical University) ที่สามารถแข่งขันได้ในระดับสากลอย่างยั่งยืน (Altbach and Knight, 2007)

จากการศึกษา Ethics and Integrity in Higher Education (UNESCO, 2021) พบว่า จริยธรรมในระบบการศึกษา โดยเฉพาะในสถาบันอุดมศึกษาเอกชนมีบทบาทสำคัญในการสร้างมาตรฐานทางวิชาการ และความเชื่อมั่นต่อสังคม (Altbach and Knight, 2007; UNESCO, 2021) การธำรงจริยธรรมไม่เพียงแต่เป็นเรื่องของการปฏิบัติภายในสถาบันเท่านั้น แต่ยังมีผลโดยตรงต่อภาพลักษณ์ และความสามารถในการแข่งขันของสถาบันในระดับประเทศและนานาชาติ (OECD, 2020) ดังนั้นสถาบันอุดมศึกษาเอกชนมักเผชิญกับแรงกดดันเชิงธุรกิจและการแข่งขัน (Chandpen, 2021) จึงอาจเกิดความเสี่ยงในการลดทอนมาตรฐานทางจริยธรรมเพื่อผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นที่ต้องมีระบบกำกับดูแลที่โปร่งใสและตรวจสอบได้ (Beare and Slaughter, 1993) นอกจากนี้ มิติของจริยธรรมยังเกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR) และธรรมาภิบาลทางการศึกษา (Good Governance in Higher Education) ซึ่งเป็นแนวโน้มสากลที่สถาบันการศึกษาไทยต้องนำมาประยุกต์ใช้ (Davies and Mangan, 2007; Steneck, 2006) หากปราศจากการยึดถือจริยธรรมแล้ว ย่อมส่งผลต่อคุณภาพบัณฑิต ความไว้วางใจ

จากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และความยั่งยืนของสถาบันในระยะยาว โดยการพัฒนาจริยธรรมบุคลากรในสถาบันอุดมศึกษาเอกชนจึงควรเป็นกระบวนการแบบองค์รวม (Holistic Process) ประกอบด้วย

- 1) การสร้างองค์กรให้เป็นต้นแบบทางจริยธรรม
- 2) การพัฒนาบุคลากรผ่านระบบอบรมและคุณค่าหลัก 4 ประการ
- 3) การสร้างแรงจูงใจผ่านระบบยกย่องบุคลากรที่มีจริยธรรม

นอกจากนี้ การธำรงจริยธรรมยังมีผลโดยตรงต่อภาพลักษณ์ ความน่าเชื่อถือ และความสามารถในการแข่งขันของสถาบันในระดับชาติและนานาชาติ (Davies and Mangan, 2007; Steneck, 2006) การละเลยมาตรฐานด้านจริยธรรมอาจนำไปสู่ความเสื่อมศรัทธาและกระทบต่อความยั่งยืนขององค์กรในระยะยาว สถาบันอุดมศึกษาเอกชนจึงควรยึดหลักจริยธรรมให้เป็นหัวใจของการบริหารจัดการ เพื่อพัฒนาไปสู่การเป็น “องค์กรคุณธรรมต้นแบบ” (Ethical University) ที่มีความเป็นเลิศทั้งด้านวิชาการและคุณธรรมอย่างแท้จริง

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

การธำรงจริยธรรมในสถาบันอุดมศึกษาเอกชนเป็นปัจจัยสำคัญต่อความยั่งยืนและความน่าเชื่อถือของสถาบัน (Institutional Sustainability & Credibility) ไม่เพียงช่วยสร้างคุณภาพทางวิชาการ (Academic Quality) แต่ยังเสริมสร้างความไว้วางใจต่อสังคม (Social Trust) และกำหนดภาพลักษณ์ของมหาวิทยาลัยในระยะยาว (Long-term University Image) การพัฒนาจริยธรรมในสถาบันอุดมศึกษาเอกชนควรเป็นกระบวนการที่มีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน ทั้งผู้บริหาร คณาจารย์ และนักศึกษา และภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมและการประเมินผลที่โปร่งใสเป็นปัจจัยสำคัญในการส่งเสริมจริยธรรมในองค์กร รวมถึงการจัดการที่มุ่งเน้นจริยธรรมช่วยเสริมสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่ดีและเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนการสอน และจากการวิเคราะห์เชิงระบบเกี่ยวกับการธำรงจริยธรรมในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน พบว่า “จริยธรรม” เป็นกลไกหลักในการสร้างความยั่งยืนขององค์กร (Institutional Sustainability) รวมถึงความน่าเชื่อถือของสถาบัน (Institutional Credibility) การธำรงจริยธรรมจึงไม่ได้เป็นเพียงเรื่องของ “การปฏิบัติตามกฎ” แต่เป็นกระบวนการสร้าง “วัฒนธรรมแห่งความรับผิดชอบร่วม” (Culture of Shared Responsibility) ที่ต้องเกิดจากการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในสถาบันแล้วนั้น ด้วยวิธีการดังนี้

1. การธำรงจริยธรรมของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนส่งผ่านกลไกธรรมาภิบาลที่โปร่งใส ระบบบริหารที่ตรวจสอบได้ และการสื่อสารสาธารณะอย่างซื่อสัตย์
2. ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม (Ethical Leadership) เป็นตัวแปรสำคัญที่กำหนดทิศทางขององค์กร และมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของคณาจารย์และนักศึกษา

3. การบูรณาการจริยธรรมในหลักสูตรและกิจกรรมการเรียนรู้ (Curriculum Integration) ที่ช่วยปลูกฝังการคิดเชิงจริยธรรม (Ethical Reasoning) และความรับผิดชอบต่อสังคม (Social Responsibility) แก่นักศึกษาอย่างยั่งยืน

4. ระบบประกันคุณภาพการศึกษา (Quality Assurance: QA) ควรเพิ่มมิติ “จริยธรรมและความโปร่งใส” เป็นหนึ่งในตัวชี้วัดหลัก เพื่อให้การประเมินคุณภาพสะท้อนคุณธรรมและธรรมาภิบาลทางการศึกษา

5. เทคโนโลยีดิจิทัล สามารถเป็นกลไกสนับสนุนความโปร่งใสและตรวจสอบได้ เช่น ระบบตรวจจับการลอกงาน (Plagiarism Detection) หรือ Dashboard จริยธรรมองค์กร

6. การเชื่อมโยงกับกรอบสากล (OECD, UNESCO, UNESCO-IAU Framework) ที่ช่วยให้สถาบันอุดมศึกษาเอกชนไทยมีแนวทางพัฒนาที่สอดคล้องกับมาตรฐานระดับนานาชาติ

จริยธรรมในสถาบันอุดมศึกษาเอกชนจึงมิใช่เพียงกลไกควบคุมพฤติกรรม แต่เป็นทุนทางวัฒนธรรมขององค์กร (Cultural Capital) ที่ช่วยให้สถาบันเติบโตอย่างยั่งยืนและได้รับการยอมรับจากสังคมทั้งในประเทศและต่างประเทศ ดังนั้นการพัฒนาเชิงระบบด้านจริยธรรมควรครอบคลุมทั้งนโยบายการเรียนการสอน วัฒนธรรมองค์กร การใช้เทคโนโลยี และความร่วมมือกับองค์กรภายนอก การบูรณาการองค์ประกอบเหล่านี้เข้าด้วยกันจะช่วยให้สถาบันอุดมศึกษาเอกชนสามารถเผชิญกับความท้าทายด้านการแข่งขันและการบริหารจัดการเชิงธุรกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพ พร้อมทั้งธำรงมาตรฐานคุณภาพทางวิชาการอย่างยั่งยืน และแนวทางสำหรับเสริมสร้างความเข้มแข็งของจริยธรรมในระบบการศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน โดยผู้เขียนมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย (Policy Recommendations)

1.1 จัดตั้งคณะกรรมการจริยธรรมทางการศึกษา (Ethics Committee) เพื่อทำหน้าที่กำหนดแนวทางมาตรฐาน กำกับ ดูแล และติดตามมาตรการทางจริยธรรม ในการตรวจสอบกรณีปัญหาที่อาจกระทบคุณภาพและความโปร่งใสของสถาบัน

1.2 กำหนดตัวชี้วัดด้านจริยธรรม (Ethical Indicators) ในระบบประกันคุณภาพภายใน (IQA) และภายนอก (EQA) โดยมีน้ำหนักคะแนนในระดับเดียวกับตัวชี้วัดด้านวิชาการ

1.3 พัฒนานโยบายจริยธรรมสถาบัน (Institutional Ethics Policy) ให้สอดคล้องกับกรอบ OECD และ UNESCO เพื่อสร้างความน่าเชื่อถือในระดับสากล

2. ข้อเสนอแนะเชิงการบริหารจัดการ (Managerial Recommendations)

2.1 เสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม (Ethical Leadership Program) สำหรับผู้บริหารระดับคณะและสถาบันเพื่อพัฒนาแนวทางการตัดสินใจเชิงคุณธรรม

2.2 สร้างวัฒนธรรมองค์กร โปร่งใส (Transparent Organizational Culture) ด้วยระบบสื่อสารภายในที่เปิดเผยข้อมูล ไม่ว่าจะเป็นเรื่องงบประมาณ ผลการประเมินบุคลากร หรือการแต่งตั้งตำแหน่งทางวิชาการ

2.3 จัดให้มีรางวัลและการยกย่องบุคลากรต้นแบบด้านจริยธรรม (Ethical Role Model Award) เพื่อสร้างแรงจูงใจและความภาคภูมิใจในความประพฤติที่ถูกต้อง

3. ข้อเสนอแนะเชิงการเรียนการสอนและการวิจัย (Teaching & Research Recommendations)

3.1 บูรณาการจริยธรรมในหลักสูตร โดยเพิ่มรายวิชา “Ethical Thinking and Social Responsibility” สำหรับทุกสาขา เพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงคุณธรรมควบคู่กับความรู้ทางวิชาชีพ

3.2 ส่งเสริมการเรียนรู้ผ่านกรณีศึกษา (Case-based Learning) เช่น กรณีทุจริตทางวิชาการ หรือกรณีมหาวิทยาลัยที่ประสบความสำเร็จในการปลูกฝังคุณธรรม

เอกสารอ้างอิง

- Altbach, P. G. and Knight, J. (2007). The internationalization of higher education: Motivations and realities. *Journal of Studies in International Education*, 11(3-4), 290-305.
- Beare, H. and Slaughter, S. (1993). *Ethics and governance in higher education*. Oxford: Pergamon Press.
- Bunthit, C. (2018). *Transparency and ethics in private higher education institutions*. Bangkok: Thai Education Publishing House. (In Thai).
- Chandpen, S. (2021). Ethics and governance in Thai private universities. *Journal of Educational Administration*, 15(2), 45-60. (In Thai).
- Davies, M. and Mangan, J. (2007). *Globalization and higher education: Ethics, governance and policy*. London: Routledge.
- Intasara, W. (2019). *Professional ethics for teachers*. Bangkok: Chulalongkorn University Press. (In Thai).
- Mueangkaew, S. (2020). *Ethics and code of conduct of personnel in higher education institutions*. Retrieved October 10, 2025, from <https://www.personnel.nu.ac.th/home/images/data/file/tun/jariya/2563/03.pdf>. (In Thai).
- Nunticha, P., Pongwirithon, K. and Siyaphat, S. (2024). Organizational culture and internal control efficiency mirror the operational outcomes of private higher education institutions in Thailand. *International Journal of Religion*, 5(7), 885-895. (In Thai).
- OECD. (2020). *Integrity in education: Addressing misconduct in higher education*. Paris: OECD.

Office for National Education Standards and Quality Assessment (ONESQA). (2020). *Educational quality assessment report*. Bangkok: ONESQA. (In Thai).

Office of the Education Council. (2007). *Preliminary report on the promotion of morality in the Thai education system*. Bangkok: Office of the Education Council. (In Thai).

Rattananda, N. (2024). The influence of ethical motivation for senior executives on the quality of education of Thai private universities. *Journal of Culture and Education*, 25(1), 55-70. (In Thai).

Steneck, N. H. (2006). Fostering integrity in research: Definitions, current knowledge, and future directions. *Science and Engineering Ethics*, 12(1), 53-74.

Thongchana, P. and Thummachote, R. (2023). Ethical decision making in higher education institutions. *Journal of Management Science Nakhon Pathom Rajabhat University*, 10(1), 150-159. (In Thai).

UNESCO. (2021). *Ethics in higher education for a better future*. Paris: UNESCO Publishing.

Vipatchananont, Y. (2022). *The development of a performance evaluation model for instructors in private universities*. Dissertation, Ph.D., Ramkhamhaeng University, Bangkok. (In Thai).

Walailak University Committee on Ethics and Good Governance Protection. (2023). *Annual report for fiscal year 2024*. Nakhon Si Thammarat: Walailak University. (In Thai).
